

LAUSUNTOYHTEENVETO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI HUOLTOVARMUUDEN TAVOITTEISTA

1. Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut poikkihallinnollisessa yhteistyössä valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäätöksen uudistamista. Voimassa oleva päätös huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) on vuodelta 2018.

Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa vakavissa häiriöissä. Kansallisen huoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat sisä- ja kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen ja muu tuotannollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous.

Huoltovarmuuden turvaaminen tukeutuu toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin ml. liikenneväylät sekä näiden jatkuvuuteen. Huoltovarmuuskriiseihin varautuminen on aina kansallisella vastuulla, mitä kansainvälinen varautuminen täydentää. Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan on epävakauttanut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Venäjän hyökkäyssodan luoma jännite sekä suurvaltakilpailun kasvu länsimaiden ja Kiinan välillä haastavat nykyisen globaaleihin toimitusketjuihin perustuvan huoltovarmuuden. Suomen ja Viron välisen kaasuputken ja tietoliikennekaapelin vaurioituminen korostaa myös vedenalaisen kriittisen infrastruktuurin haavoittuvuutta. Muuttunut toimintaympäristö vaatii asettamaan etusijalle ja kehittämään etenkin kriittisen infrastruktuurin ja palveluiden suojaamista, kyberturvallisuutta, kriittisimpien hyödykkeiden saatavuutta sekä vastaamista nopeasti muuttuviin hybridiuhkiin.

Muuttuneen turvallisuusympäristön uudet ja vahvistuneet uhat edellyttävät, että huoltovarmuuden turvaamisen ja varautumisen tasoa vahvistetaan. Siviiliyhteiskunnan varautuminen on huomioitava sotilaallisen varautumisen mahdollistajana ja vastinparina: kokonaisturvallisuus toimii vain, jos huoltovarmuustoiminnan tavoite yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden turvaamisesta poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa häiriötilanteissa täyttyy.

Päätös on valmisteltu laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Myös sidosryhmiä on kuultu työpajatyöskentelyssä. Valtioneuvoston nimittämä Huoltovarmuusneuvosto on osallistunut päätöksen valmisteluun tuomalla esille huoltovarmuusorganisaation sektori- ja pooliorganisaation yksityisen ja kolmannen sektorin näkemyksiä. Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden taso ja laajuus vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Riittävän huoltovarmuuden

tason turvaaminen on välttämätöntä, jotta väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri voidaan turvata myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan nykyistä laajempaa yhteistyötä Ruotsin sekä muiden Pohjoismaiden ja Itämeren alueen maiden sekä EU:n ja Naton kanssa. On tunnistettava sellainen kansainvälinen yhteistyö, joka suoraan tai välillisesti edistää huoltovarmuutta.

Päätös ohjaa ja antaa suuntaviivoja valtion keskus- ja aluehallinnon sekä kuntien viranomaisille ja muille sellaisille toimijoille, jotka vastaavat oman hallinnonalansa huoltovarmuudesta, sen johtamisesta ja kehittämisestä.

Päätöksen toimeenpanoa varten laaditaan erillinen suunnitelma, jossa määritellään eri viranomaisten vastuut ja toimenpiteiden tarkempi aikataulutus.

2. Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat

Työ- ja elinkeinoministeriö lähetti 7.12.2023 lausuntopyynnön 121 taholle. Lausuntopyyntö löytyy Vahvasta diaarinumerolla VN/30737/2022 ja valtioneuvoston Hankeikkunasta tunnuksella TEM080:00/2022. Lausuntokierros päättyi 25.1.2024. Esitysluonnos oli lausuntokierroksen ajan nähtävillä julkishallinnon lausuntopalvelussa (lausuntopalvelu.fi), jossa lausuntoja voivat antaa organisaatiot ja kansalaiset. Lausunnon voi toimittaa myös työ- ja elinkeinoministeriön kirjaamoon. Myös muut kuin lausuntopyynnön jakselussa mainitut tahot pystyivät antamaan lausuntonsa. Asiassa annettiin yhteensä 130 lausuntoa määräaikaan mennessä.

Lausunnot ovat julkisia ja löytyvät lausuntopalvelusta osoitteesta <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6d68f4d1-b0e8-4e5f-852e-c5db23ee79ac>.

Lausuntopyyntö löytyy yhteenvedon liitteestä 1 ja lausunnonantajat liitteestä 2.

Sisällys

LAUSUNTOYHTEENVETO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI HUOLTOVARMUUDEN TAVOITTEISTA	1
1. JOHDANTO	1
2. LAUSUNTOPYYNTÖ JA LAUSUNNONANTAJAT	2
4. LAUSUNNONANTAJIEN HUOMIOT AIHEALUEITTAIN	4
1. Lausunnot lukuun 1. Johdanto	4
2. Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat	5
2.1 Huoltovarmuusorganisaatio	5
2.2 Muuttunut toimintaympäristö	6
2.3 Huoltovarmuuden pohjoismainen, eurooppalainen ja globaali ulottuvuus	7
3. Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet	7
3.1 Huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri	7
3.2 Digitaalinen yhteiskunta	9
3.3 Kansalaisvarautuminen	10
3.4 Huoltovarmuuden alueellinen ulottuvuus	11
3.5 Huoltovarmuuden tilanneseuranta ja ennakointi	13
3.6 Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus	14
4. Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet	15
4.1 Energiahuolto	15
4.2 Kuljetusten jatkuvuus	17
4.3 Elintarvikehuolto	18
4.5 Jätehuolto	18
4.4 Vesihuolto	19
4.6 Kriittinen teollisuus	19
4.7 Fyysisen infrastruktuurin rakentaminen ja kunnossapito	19
4.8 Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä sosiaaliturva	19
4.9 Rahoitus- ja vakuutuspalvelut	20
4.10 Ilmastonmuutos, sään ääri-ilmiöt ja avaruussää	20
4.11 Sotilaallinen huoltovarmuus	21
5. Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys	21
6. Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta	22
7. Muut tavoitepäätöstä koskevat yleiset kommentit	22
LIITE 1	25
Lausuntopyyntö	25
LIITE 2	32
Lausunnonantajat	32

4. Lausunnonantajien huomiot aihealueittain

1. Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Lausunnoissa toivotaan tarkempaa tietoa päätöksen toimeenpanosta, sen toimijoille asettamista velvoitteista ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Lisäksi esitettiin, että tavoitepäätöksessä kuvattaisiin tarkemmin huoltovarmuustyöhön osallistuvat organisaatiot, niiden tehtävät ja vastualueet.

Kannanotoissa esitetään toive siitä, että huoltovarmuuspäätöksessä huomioitaisiin elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteisharjoittelun merkitys osana varautumis- ja huoltovarmuustyötä sekä eri tahojen järjestämien harjoitusten valtakunnallinen koordinaatio kaikilla toimialoilla. Lisäksi pohjoismaisesta yhteistyöstä ja varautumisesta esitetään erityistä painopistettä huoltovarmuustyölle.

Lausunnoissa todetaan varautumisen edellyttävän riittävää rahoitusta, mikä tulisi huomioida huoltovarmuuspäätöksessä.

Lisäksi johdantokappaleen lausunnoissa esitettiin tarkempia lisäys- ja muutostoiveita.

Määritelmät

Kannanotoissa toivotaan huoltovarmuutta koskevien käsitteiden täsmentämistä. Esimerkkeinä tarkennettavista käsitteistä kerrotaan muun muassa kriittiset toimialat, kriittinen teollisuus ja strategisesti merkittävät toimialat. Osassa lausuntoja toivottiin myös häiriötilanteiden ja eri asteisten poikkeusolojen tarkempaa määrittelyä.

Huoltovarmuuteen esitetään lausunnoissa paremmin yhteiskunnallisen kokonaismerkityksen kuvaavaa määritelmää. Lähtökohdaksi huoltovarmuuden määrittelylle esitetään kokonaisturvallisuuden sanastoon kirjattua määritelmää, jonka mukaan *"huoltovarmuus on toimintaa, jonka tarkoituksena on turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta"*. Myös huoltovarmuuden toimijoiden osalta toivotaan vastuiden tarkempaa kuvaamista.

Kriittisten yritysten ohjauksen osalta toivottiin tarkempaa määrittelyä ja peruseriaatteiden kuvaamista yhtenäisellä tavalla. Lausunnoissa esitetään lisäksi toive, että päätöksessä täsmennettäisiin, millaista tukea huoltovarmuuskriittisillä yrityksillä on mahdollista saada Huoltovarmuuskeskukselta varautumistyölleen.

Lopuksi esitetään myös henkisen ja ei-materiaalisen huoltovarmuuden tarkastelua osana huoltovarmuuspäätöstä.

Päätöksen rakennetta ja sisältöä koskevat ehdotukset

Kannanotoissa esitetään, että lukuihin lisättäisiin toimeenpanoa koskevat suunnitelmat ja vastuutahot. Lausunnoissa todetaan, että huoltovarmuutta kuvataan päätösehdotuksessa julkisen hallinnon näkökulmasta ja korostetaan kokonaisturvallisuuden rakentuvan kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden yhteistyönä.

Lisäksi lausunтовastauksissa ehdotetaan yksityiskohtaisia lisäyksiä ja muotoilun muutoksia asiasisältöihin.

Lausunnoissa ehdotetaan, että päätösluonnoksen jätehuoltoa, kriittistä teollisuutta ja fyysistä infrastruktuuria koskevia osioita tarkasteltaisiin kokonaisuutena nimeltään "Jätehuollosta kiertotalouteen".

Toimialat

Toimialojen tarkempaa esittelyä toivottiin lausunnoissa. Kannanotoissa ehdotetaan muun muassa mediapalvelujen lisäämistä osaksi huoltovarmuuden toimialoja. Osa lausunnonantajista ehdottaa myös kokonaan uuden kohdan nimeltään "Tiedonvälitys" lisäämistä.

Alueellinen varautuminen

Myöhemmin laadittavassa toimeenpanosuunnitelmassa esitettiin määriteltäväksi alueellisten viranomaisten vastuita. Aluekehittämisen osalta esitettiin huoltovarmuustyötä osaksi suunnittelua erityisesti kuntien aluehallinnon osalta. Osa lausunnonantajista katsoo, että maakuntien liittojen merkitys osana huoltovarmuussuunnittelun taustatyötä tulisi huomioida.

2. Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Yleistä

Lausuntojen perusteella huoltovarmuuden varautumisen kansallisen yhteistoimintamallin arvioidaan olevan yleisesti ottaen toimiva kokonaisuus. Useissa kannanotoissa toivotaan kuitenkin huoltovarmuuden toimijoiden vastuiden ja velvollisuuksien selkeyttämistä, erityisesti mahdollisissa poikkeus- ja häiriötilanteissa. Eri toimijoiden, kuten julkisen- ja yksityisen sektorin sekä järjestöjen ja kansalaisten välisen yhteistyön arvioidaan olevan tärkeää paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Viranomaisten toiminnassa korostuu lausuntojen perusteella poikkihallinnollisuus ja vastuiden selkiyttäminen. Lisäksi ehdotetaan, että kansallinen ja alueellinen riskiarvio käsiteläisiin luvussa.

Lausunnoissa tunnistetaan suunnitteilla olevien lainsäädännöllisten ja valtion omistaja-politiikkaa koskevien toimien vaikutus huoltovarmuudelle. Kannanotoissa esitetään, että esimerkiksi tulevassa omistajaohjauspolitiikan periaatepäätöksessä huomioitaisiin yritysten geopoliittinen merkitys varautumisen, riskienhallinnan sekä kriittisen infrastruktuurin osalta. Eri toimijoiden roolit ja vastuut tulisi määritellä kansallisessa ja alueellisessa koordinaatiossa. Lisäksi toivottiin, että myös valtioneuvoston ja eri ministeriöiden ohjausvastuita kuvattaisiin tarkemmin.

Useissa lausunnoissa toivotaan tarkemmin arvioitavan huoltovarmuuden turvaamisen tavoitetilä eri toimialoilla. Erityisesti energia-, sähkö- lämpöhuollon huoltovarmuuden tavoitetasojen arviointi olisi lausunnonantajien mukaan keskeistä. Lisäksi useissa lausunnoissa tuodaan esiin, että toimialoilla on vastuu tunnistaa huoltovarmuudelle keskeiset alakohtaiset kehittämiskohteet ja arvioida toimialakohtaisen sääntelyn ajantasaisuutta häiriö- ja kriisitilanteissa. Lisäksi kannanotoissa toivottiin kilpakykyisen kansantalouden huomioimista päätösluonnoksessa.

Lausunnoissa ehdotetaan varautumisen ja huoltovarmuuden erojen tarkempaa kuvausta ja niiden toisistaan eriyttämistä niin, että kustannukset kohdentuisivat oikeisiin talousarvioesityksen momentteihin.

Lopuksi kannanotoissa esitetään, että päätösluonnokseen lisättäisiin varautumista koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä koskeva aikataulusuunnitelma.

2.1 Huoltovarmuusorganisaatio

Huoltovarmuusorganisaation keskeinen merkitys tunnistetaan lausunnoissa. Viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyöhön perustuvaa mallia pidetään toimivana. Yhteistyön kehittämistä kannatetaan lausunnoissa. Osa lausunnonantajista arvioi, että

Huoltovarmuuskeskuksen vuorovaikutussuhde paikallisen, alueellisen ja kansallisen tason kanssa pitäisi määritellä tarkemmin. Huoltovarmuuskeskuksen ohjausmallissa toivotaan toimivaltaisten ministeriöiden tavoitteiden huomioimista.

Kannanotoissa esitetään, että Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusorganisaation kuvaus perustuisi voimassa olevaan lainsäädäntöön. Osassa lausuntoja toivotaan, että huoltovarmuusorganisaatio esitettäisiin lakisääteisten tehtävien ja vastuiden mukaisesti. Tarkempaa organisatorista kuvausta huoltovarmuusorganisaatiosta ehdotetaan poistettavaksi tavoitepäätöksestä, koska huoltovarmuusorganisaation rakenteen katsotaan perustuvan erityisesti sen mukautumiskykyyn toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Lausunnoissa ehdotetaan huoltovarmuusorganisaation kaaviokuvassa "Muut poolit" uudelleen nimettäväksi "Digitaalinen ja fyysinen turvallisuus ja tiedonvälitys".

Lisäksi lausuntovastauksissa kerrotaan, että huoltovarmuuden organisaation toiminta perustuu yritysten, viranomaisten ja järjestöjen vapaaehtoiseen yhteistyöhön, jolla on vaikutusta ohjaussuhteeseen. Ohjauksen osalta toivottiin tarkempaa kuvausta huoltovarmuusorganisaation ja muiden toimijoiden vuorovaikutuksesta. Lisäksi muistutetaan, että osaa huoltovarmuusorganisaation toimijoista ei velvoita virkavastuu.

Useissa lausunnoissa toivotaan, että kuntien ja hyvinvointialueiden huoltovarmuusyhteistyötä edistettäisiin. Huoltovarmuusyhteistyöhön osallistuvat yritykset puolestaan kertovat keskeiseksi tarpeeksi saada tukea ja tietoa varautumistyöhön.

Lausunnoissa toivotaan muutoksia sektoreihin ja pooleihin. Esimerkiksi Huoltovarmuuskeskukseen toivotaan yhteistyötä lisäävää sisäisen turvallisuuden sektoria ja poolia, johon osallistuisivat poliisi, pelastustoimi, rajavartiolaitos, tulli, hyvinvointialueet ja puolustusvoimat. Lisäksi todetaan, että terveydenhuollosta tulisi käyttää huoltovarmuusorganisaatiossa nimeä "sosiaali- ja terveydenhuolto". Tekstiiliteollisuuden osalta ehdotetaan poolia, johon kuuluisi edustus elinkeinoelämästä, sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä sisäministeriöstä varmistamaan huoltovarmuutta tekstiilien ja materiaalien osalta. Lisäksi lausunnoissa todetaan, että vaikka jätehuolto ei ole huoltovarmuusorganisaation pooli, on se kytköksissä muihin pooleihin ja toiminta edellyttää tiivistä yhteistyötä.

2.2 Muuttunut toimintaympäristö

Useissa lausunnoissa ehdotetaan muuttunutta toimintaympäristöä kuvaavaan osioon lisättäväksi tarkempaa kuvausta väestönrakenteen kehityksestä muun muassa ikärakenteen, asuinpaikan tai maahanmuuttajaväestön näkökulmasta ja osaavan työvoiman saatavuus huomioiden.

Kannanottojen perusteella pitkät toimitusketjut kaikilla toimialoilla, ei vain digitaalisissa palveluissa kuten päätösluonnoksessa mainitaan, tulisi huomioida. Kannanotoissa korostetaan huoltovarmuustyössä suoritettavien kilpailu- ja markkinavaikutuksien arviointia. Julkisten hankintojen osalta ehdotetaan hankintojen sääntelyn arviointia ja sääntelyn keventämistä kriisitilanteiden varalta.

Kannanotoissa toivotaan myös uusien teknologioiden, kuten esimerkiksi tekoälyn, hybridivaikuttamisen ja väärän tiedon levittämisen osalta tarkempaa arviointia.

Varautuminen häiriötilanteisiin

Lausunnoissa toivottiin tarkempaa kuvausta huoltovarmuuden turvaamisen tavoitetilasta ja yleistä määrittelyä yhteiskunnan palvelujen tavoitetasosta.

Kannanotoissa toivottiin, että huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdissa huomioitaisiin maamme sijainnista johtuva riippuvuus merikuljetuksista. Lisäksi lausunnoissa todetaan materiaalsen varautumisen lisäksi tärkeäksi huolehtia myös logistiikan, tieto- ja toimintajärjestelmien sekä kriittisen osaamisen varmistamisesta.

Tavoitepäätöksessä tulisi lausuntojen mukaan arvioida myös elintärkeiden toimintojen kansalliset turvaamistoimet. Lausunnonantajat huomauttavat, että fyysisen materiaalin varastoinnin lisäksi esimerkiksi verihuollon olevan riippuvainen maan rajojen ulkopuolisista tuontimateriaaleista. Verihuollon materiaalsen varautumiseen on nykyisellään alan toimijan eli Veripalvelun vastuulla eikä siihen ole tarjolla valtiontukea.

Ei-materiaalinen huoltovarmuus

Lausunnoissa tuodaan esiin, ettei luonnoksessa ole riittävällä tavalla huomioitu ei-materiaalista huoltovarmuuteen varautumista. Lausujien mukaan esimerkiksi tiedotusvälineiden merkitystä ei tunnisteta riittävästi. Lausunnoissa arvioidaan, ettei huoltovarmuudesta huolehtiminen onnistuisi ilman toimivia viestintäverkkoja ja -palveluita. Joukkoviestintäverkkojen avulla huolehditaan normaali- ja kriisiaikojen viestinnästä. Lisäksi lausunnoissa ehdotetaan, että digitaalista infrastruktuuria tulisi käsitellä omana toimialanaan.

Kriittiset prosessit

Kannanotoissa todetaan, että huoltovarmuuden kriittisten prosessien tulisi pysyä kotimaisina ja se tulisi ottaa huomioon valtio-omisteisissa yhtiöissä kriittiseksi arvioitavia toimintoja ulkomaille ulkoistettaessa.

2.3 Huoltovarmuuden pohjoismainen, eurooppalainen ja globaali ulottuvuus

Yleistä

Lausunnoissa toivotaan huoltovarmuutta edistävän kansainvälisen työn merkityksen tunnistamista ja esitetään toive siitä, että yhteistyön mahdollisuuksia huoltovarmuudessa voitaisiin yleisellä tasolla kuvata päätöksessä. EU- ja Nato-yhteistyön merkitystä korostetaan lausunnoissa pohjoismaisen yhteistyön rinnalla.

Muut toimijat

Kannanotoissa ehdotetaan huomioitavaksi myös kolmannen sektorien toimijoiden merkitys muun muassa kansainvälisen avun koordinaatiossa. Lausunnoissa toivotaan, että yritysten ohella järjestöt ja yhteisöt ja muut järjestäytyneet toimijat tunnistettaisiin Huoltovarmuuskeskuksen tuen vastaanottajina.

Muutosehdotukset

3. Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

3.1 Huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri

Yleiset huomiot

Kriittisen tuotannon, infrastruktuurin, toimijoiden ja palveluiden tarkempaa määrittelyä toivottiin lukuun. Lisäksi todetaan, että kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta vastaa-

vien ministeriöiden vastuita olisi tärkeää kuvata päätöksessä yleisesti ja myös toimialakohtaisesti. Kannanotoissa kerrotaan yhteistyön edellyttävän tiedustelun, valvonnan ja henkilöstöturvallisuuden kehittämistä sekä viranomaisten ja yksityisten toimijoiden välisen tiedonvaihdon kehittämistä. Kannanotoissa korostetaan kriittisen infrastruktuurin tietojen avoimuutta ja henkilötietojen suojaamista koskevan lainsäädännön tarkastelun lisäämistä päätökseen.

Lausunnoissa toivottiin elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteisharjoittelun merkityksen korostamista osana varautumis- ja huoltovarmuustyössä. Valtakunnallinen, toimialasta riippumattomien harjoitusten koordinaatio arvioitiin tärkeäksi. Lisäksi kannanotoissa korostetaan kriittisen infrastruktuurin turvaamisen edellyttävän sääntelyn, sopimuksellisen varautumisen sekä laaja-alaisen yhteistyön lisäksi riittävää taloudellista resursointia. Kuntien investoinnit ja huoltovarmuusvarastointi tulisi lausunnonantajien mukaan turvata taloudellisesti. Lainsäädännöllä ei tulisi lisätä infrastruktuurin korjausvelan vähentämiseen vaikuttavia rasitteita.

Lisäksi ehdotetaan, että ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten osalta selvennettäisiin tarkemmin, millä tavoin omistussuhde on kytköksissä huoltovarmuuteen. Kannanottojen mukaan huoltovarmuuskriittisille yrityksillä ei ole lainsäädännöllistä määritelmää ja toivotaan, että huoltovarmuuslainsäädännön uudistamisen yhteydessä kriittisyyden määritelmää pohdittaisiin.

Varautumisyhteistyö

Lausuntovastauksissa kuvataan huoltovarmuuden muuttunutta toimintaympäristöä ja korostetaan strategisen varautumisyhteistyön merkitystä. Kannanotoissa esitettiin toive, että ”huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri” -käsitteen ero kriittiseen infrastruktuuriin määriteltäisiin. Vastauksissa korostettiin huoltovarmuuden rakentuvan kriittisillä sektoreilla toimivien yritysten kyvystä reagoida poikkeusoloihin, toimia kriisi- ja häiriötilanteissa sekä palautua kriiseistä. Lisäksi huomautetaan, että toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten hallitseminen edellyttäisi harjoittelemalla luotavia toimintamalleja, jotka perustuisivat selkeisiin toteutus- ja seurantavastuisiin. Laaja toimialojen välinen yhteistyö ja riskien tunnistaminen, yhtenäiset johtamiskäytännöt ovat tärkeitä häiriötilanteissa. Tietoturvalliset yhteistyöalustat tietojen vaihtamista varten, erityisesti elinkeinoelämän ja viranomaisten välillä, olisi edellytys toimivalle yhteistyölle.

Yritykset ja toimialat

Kannanotoissa esitetään useita toimialoja lisättäväksi tai huomioitavaksi päätöksessä.

Lausunnoissa tuodaan esiin, että kansainvälisen saavutettavuuden näkökulmasta keskeisen merikuljetusten toimintavarmuuden huomioimista toivottiin kriittistä infrastruktuuria kuvaavassa kappaleessa. Lausuntovastauksissa kerrotaan turvallisuusympäristön muutosten lisäävän häiriötilanteisiin varautumisen tarvetta Itämerellä. Lausunnonantajien mukaan Itämeren alueen yhteistyötä tulisi kehittää. Vedenalaisten infrastruktuurien osalta niiden suojaamiseen tulisi varautua viranomaisten ja toimialojen yhteistyössä.

Joukkotiedotusvälineet

Tiedotusvälineiden lisääminen osaksi kriittistä infrastruktuuria saa kannatusta lausunnoissa. Erityisesti riippumattoman median merkitystä kyberturvallisuuden ja disinformaation osalta korostetaan. Disinformaation torjuntaa toivottiin osaksi toimintaympäristössä olevaa uhkakuvausta ja tuodaan esiin, että kansallisessa riskiarviossa informaatiovaikuttamisen ja vaalihäirinnän arvioidaan olevan uhkia demokratialle ja lehdistön vapaudelle. Lisäksi median merkitys henkisen kriisinsietokyvyn, medianlukutaidon ja demokratian katsotaan keskeiseksi. Uutistiedonvälitys on kriisi- ja poikkeustilanteissa yhteiskunnan turvallisuuden ja johtamisen välineitä.

Viranomaisten huomiot

Lausunnoissa arvioitiin hyvinvointialueiden palveluiden kuuluvan kriittiseen infrastruktuuriin. Hyvinvointialueen pelastustoimea voisi hyödyntää lausunnonantajien mukaan esimerkiksi valvontaan, koulutukseen ja harjoitteluun.

Lausunnoissa esitetään Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksen 8/2003 havaintojen huomioimista valtion strategisen intressin yhtiöiden riskienhallinnasta ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta.

Viranomaisten yhteistyötä ja tietojenvaihtoa tulisi lausunnonantajien mukaan suojata sekä ohjeistusta ja toimintatapoja kehittää.

Kriittinen tieto

Kannanotoissa toivottiin turvallisuuskulmaan perustuen kriittisen infrastruktuurin ja sitä koskevien tietojen suojaamista ja sääntelyn kehittämistä. Useissa lausunnoissa esitettiin kriittisten tietojen määrittelyä ja suojaamista jo valmistelu- ja kuulemisvaiheessa. Viranomaisten pääsystä valtakunnallisiin rekistereihin tulee varmistua.

3.2 Digitaalinen yhteiskunta

Kappaleen muotoiluun esitettiin muutoksia ja täsmennyksiä lausunnoissa. Osa lausunnonantajista katsoo kappaleen muotoilujen olevan osittain päällekkäisiä muiden päätösluonnoksen osioiden kanssa.

Lausunnoissa korostetaan tilannekuvan laatimistyön käynnistämistä valtion, kuntien, hyvinvointialueiden ja yritysten välillä.

Digitaalinen infrastruktuuri

Kannanotoissa toivottiin, että digitaalinen infrastruktuuri määriteltäisiin tarkemmin päätöksessä. Huoltovarmuuskeskuksen ja muiden viranomaisten roolin selkeyttämistä digitaalisen yhteiskunnan huoltovarmuuden edistämiseksi esitettiin. Kaupallisen näkökulman rinnalle toivottiin ennakkollisia turvallisuusviranomaisten toimintamalleja. Digitalisaatioon liittyvät arvo- ja toimitusketjut ja palveluiden keskittyminen vaikeuttaa niiden korvaamista kansallisesti. Lausunnoissa kerrotaan, että palveluiden tuottaminen on alueellisesti keskittynyttä, joten osa päätösluonnoksen näkemyksistä perustuvat esimerkiksi maaseudulta puuttuviin yhteyksiin.

Digitaalisten häiriötilanteiden osalta tulisi luoda ja rahoittaa kriittisiä järjestelmiä korvaavia toimintatapoja, varajärjestelmiä ja tietoliikenneyhteyksiä. Pohjoismaiset ja kansainväliset tietoliikenneyhteydet tulisi varmistaa. Keskeiseksi painopisteeksi esitettiin satelliitti- ja paikannusyhteyksiä. Kriittistä infrastruktuuri koskeva tieto tulisi olla saatavilla vain vahvan tunnistautumisen kautta niille tahoille, jotka tietoa tarvitsevat. Digitaalisella yhteiskunnalla arvioidaan olevan tärkeä merkitys myös maanpuolustuksen näkökulmasta. Lisäksi toivottiin, että Huoltovarmuuskeskuksen merkitys kehittämistyön keskeisenä rahoittajana huomioitaisiin päätöksessä.

Digitaaliset tietovarannot

Digitaalisten tietovarantojen ja järjestelmien osalta lausunnoissa toivotaan julkisen hallinnon olemassa olevan määrittelytyön hyödyntämistä. Häiriötilanteissa korvaavien toimintatapojen, varajärjestelmien ja -tietoliikenneyhteyksien osalta korostuvat resurssit ja jatkuvuudenhallinta. Avoimista tietokannoista ei saisi olla saatavilla kansallista turvalli-

suutta vaarantavia tietoja. Osassa lausuntoja esitetään myös paikkatietodatan turvaamista koskevia toimia. INSPIRE-direktiivin toimeenpanossa huoltovarmuuskriittisen infrastruktuurin huomioimista toivottiin.

Digitaaliset järjestelmät

Järjestelmien ja infrastruktuurin tarkempaa tunnistamista toivottiin. Lausunnoissa korostetaan suuren osan tietojärjestelmistä olevan yritysten hallussa.

Kyberturvallisuus

Lausunnoissa esitettiin kyberturvallisuuden määrittelyn yhtenäistämistä hallitusohjelman mukaiseen määritelmään. Tiedon omistajuuteen, välittämiseen ja osapuolia koskevaan tietoon toivottiin tarkempia määrittelyjä. Useissa lausunnoissa toivottiin digitaalista turvallisuutta koskevaa perus-, täydennys- ja jatkokoulutusta kaikille koulutustasoille. Koulutuksen ja konkreettisten tavoitteiden merkitystä kriittisen medialukutaidon ja informaatiovaikuttamisen osalta korostettiin. Median roolin tunnistamista kyberturvallisuudelle toivottiin.

Lisäksi todetaan vielä, että kyberturvallisuuden merkitys lääkehuollolle on keskeinen. Kyberuhkien tunnistaminen ja torjuminen edellyttävät myös tiivistä yhteistyötä.

Disinformaatio

Kannanotoissa toivottiin "disinformaatio" -sanana korvaamista informaatiovaikuttamisella. Digitaalisen infrastruktuurin käsittelemistä omana toimialanaan toivottiin lausunnoissa. Myös strategisen viestinnän toimintamallin päivittämistä disinformaatiovaikuttamisen vastaisessa työssä esitettiin. Tutkimuslaitosten merkitys puolueettoman tiedon tuottajana on tärkeää.

3.3 Kansalaisvarautuminen

Yleistä

Kansalaisten tiedonsaanti poikkeusoloissa tulisi varmistaa huoltovarmuuslainsäädännöllä. Päätösluonnoksessa tulisi määrittää omatoiminen varautuminen ja kansalaistaidot. Luonnon virkistyskäytön ja omatoimisen ampumarjoittelun lisäksi toivottiin sammutustaitojen, sähkö- tai vesikatkojen, sisälle suojautumisen ja ensiaputaitojen huomioimista osaksi kansalaisvarautumista. Osa lausunnonantajista esitti myös kansalaistaidoiksi luettaviksi läheisistä huolehtimista, ensiaputaitoja sekä erätaitoja.

Omatoimisessa varautumisessa tulisi lausunnonantajien mukaan huomioida heikommassa asemassa olevien kansalaisryhmät ja aluekohtaiset erot. Omatoimista varautumista ohjataan pelastuslaissa. Kansalaisvarautumisen sanastoon esitettiin muutoksia. Käsitteen "kriisinkestokyky" tilalle toivottiin vakiintuneempaa käsitettä "kriisinsietokyky". Myös kansalaistaidot -käsitettä toivottiin tarkennettavan.

Järjestöt

Lausunnoissa ehdotetaan "kansalaisjärjestö" -termin korvaamista sanalla "järjestö", koska sen katsottaisiin kattavan paremmin myös huoltovarmuustyöhön osallistuvat elinkeinoelämän järjestöt.

Järjestöjen ja ylipäättään kolmannen sektorin toimijoiden merkityksen tunnistamista kansalaisvarautumiselle toivottiin lausunnoissa. Esimerkiksi maanpuolustusjärjestöt ylläpi-

tävät maanpuolustustahtoa, henkistä kriisinsietokykyä, turvallisuusosaamista ja huolehtivat paikallisyhteisöjen varautumisesta. Myös järjestöjen neuvonta- ja koulutustyön arvioidaan olevan osa kansalaisvarautumista.

Maaseudun toimijoiksi lueteltiin muun muassa vapaapalokunnat, vesi- ja jätevesi- ja tieosuuskunnat, diakoniatyö sekä kyläyhdistykset. Koulutettujen vapaaehtoisten osaamisen hyödyntämistä yhteiskunnan tueksi normaali-, häiriö- ja poikkeusoloissa toivottiin. Tehtävistä voitaisiin sopia yhteistyössä viranomaisten kanssa. Lisäksi ehdotetaan vapaaehtoisten lukumäärää, osaamista ja sitoutumista ylläpitävän rekisterin perustamista.

Ampumarajoittelu

Ampumaratojen ympäristösäätelyä toivottiin muutettavaksi. Harjoittelua varten tulisi perustaa uusi ampumaratoja ympäristösyistä lakkautettujen tilalla. Ampumarajoitteluun esitettiin lisättäväksi ampumaurheilu, metsästys sekä reserviläis- tai viranomaistointa.

Disinformaatio

Disinformaation vastaisessa työssä tutkitun tiedon merkitys on oleellinen yhteiskunnassa ja päätöksenteossa. Huoltovarmuuskeskus ja muut viranomaiset voisivat yhteistyössä koulutuslaitosten kanssa perustaa esimerkiksi digikoulutuksen. Koulujen, oppilaitosten ja opetushenkilöiden koulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota disinformaation torjuntaan.

Kansalaistaidot

Häiriötilanteissa tarvitaan erityisesti naapuriapua. Lääkkeiden saatavuuteen ja niiden oikeasuhtaiseen käyttöön tulisi ohjata viranomaisviestinnällä. Ensiaputaidoista ja perustarvikkeista tulisi myös ohjeistaa.

Luonnon virkistyskäyttö

Lausunnoissa esitettiin elintarvikeomavaraisuuteen lisättäväksi jokamiehenoikeuksia ja omatarveviljelyä myös kaupunkioaloissa. Erätaitojen katsottiin olevan osa huoltovarmuutta. Luonnon merkitystä kansalaisuuden ja hyvinvoinnin näkökulmasta korostettiin.

Henkinen kriisinsietokyky

Luottamuksen rakentamisen katsottiin olevan tärkeää toimintakyvyn ja yhteiskunnallisen toimivuuden kriisitilanteissa. Luottamusta voitaisiin parantaa kansalaisviestinnällä, työelämätoimilla ja sosiaaliturvalla. Henkiseen kriisinsietokykyyn toivottiin lisättäväksi kulttuurialan lisäksi muun muassa kasvatusala, liikuntatoimi sekä järjestöyhteistyö. Lisäksi korostetaan, että henkisen sietokyvyn keskeisinä toimijoina ovat kunnat. Lausuntoastauksissa toivottiin myös, että päätösluonnoksessa huomioitaisiin pitkittyneissä häiriötilanteissa ja päällekkäisissä kriisitilanteissa oleellisen väestön henkiseen kriisinkestävytyteen vahvistavan toiminnan tärkeys kaikilla toimialoilla ja sitä kuka siitä kulloinkin vastaisi.

3.4 Huoltovarmuuden alueellinen ulottuvuus

Yleistä

Alueellisen huoltovarmuuden osalta toivottiin kokonaisturvallisuuteen tähtäävän monialaisen ja poikkihallinnollisen tilannekuvan, varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittamista. Luvun alkuun esitettiin kuvausta alueellisen huoltovarmuustoiminnan tavoitteista ja tehtävistä. Alkuun toivottiin myös alue- ja paikallistason toimijoiden esittelyä. Poolien rooli kuntien ja hyvinvointialueiden varautumistyössä on lausuntojen mukaan keskeinen. Osassa lausuntoja toivottiin alue- ja paikallistasoja koskevien uhkien parempaa huomioimista. Lausunnoissa toivottiin myös itäisen, pohjoisen ja läntisen alueen erityispiirteiden huomioimista. Esimerkiksi rajaseutujen kehittäminen saa kannatusta. Pohjoista tieverkkoa, rautatieyhteyksiä ja energiansiirtoyhteyksiä voitaisiin vahvistaa yhteistyössä Ruotsin ja Norjan kanssa. Muutoinkin pohjoismaisen yhteistyön merkitys huoltovarmuustyössä tunnustetaan.

Kunnat ovat paikallistasolla keskeisiä toimijoita, joten alueellisia johtamisjärjestelmiä tulisi erityisesti kehittää. Kansallisen ja alueellisen huoltovarmuuden arvioidaan lausunnoissa olevan laaja-alaista, keskinäisriippuvaista ja poikkisektoriaalista, mikä edellyttää yhteistyöhön perustuvaa koordinaatiota, toimintamalleja, vastuuta ja seurantaa. Lausunnoissa esitettiin sektorien arvioivan omaa avuntarvettaan ja kykyä tarjota sitä muille sektoreille. Yhteistyötä varten ehdotettiin yhteistoimintamallin kehittämistä ja sen harjoittelua.

Lausunnoissa korostetaan huoltovarmuuden näkökulmasta keskeistä olevan eri toimijoiden (viranomaiset, yksityinen sektori, kansalaisjärjestöt ja kansalaiset) välinen vuorovaikutus paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Tavoitepäätöksessä esitetään huomioitavaksi hyvinvointialueiden merkitys erityisesti palveluntuotannossa. Lisäksi ehdotetaan, että terveydenhuollon sektorissa ja poolissa voitaisiin kuvata hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto ja vesihuolto.

Laissa aluehallintovirastosta (896/2009) säädetään aluehallintoviraston tehtäväksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen, mikä on lausunnonantajien mukaan osin päällekkäinen Huoltovarmuusorganisaation tehtävien kanssa. Alueellisten ja paikallisten tukemistehtävien päällekkäisyyksiä toivotaan vältettävän kaikissa tilanteissa.

Alueellisessa huoltovarmuustyössä toivottiin vielä kielellisten erityistarpeiden huomioimista muun muassa Ahvenanmaan osalta.

Vastuukysymykset

Tarkempaa varautumisesta ja huoltovarmuudesta vastaavien alue- ja paikallistason viranomaisten esittelemistä toivottiin. Vastuutasoiksi kannanotoissa kuvattiin: kansallinen taso (HVK, ministeriöt), alueellinen taso (YTA-alueet, ELY:t, AVI:t) ja paikallinen taso (hyvinvointialueet, kunnat). Suunnittelu- ja koordinaatiotyön osalta toivottiin selkeää kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion aluehallinnon organisaatioiden ja vastuiden kuvaamista. Lisäksi esitettiin toive, että varautumisen poikkisektoraalisesta ohjauksesta ja yhteensovittamisesta säädettäisiin laissa. Lausuntojen perusteella aluetason toimijoiden roolit, vastuut ja tehtävät ovat osittain epäselviä. Myös maakuntien liitot mainittiin. Vastuukysymysten määrittelyn yhteydessä toivottiin oikeasuhtaista resurssien kohdentamista.

Käsitteistä

Alueellisen varautumisen terminologiassa olisi kannanottojen mukaan täsmennystarvetta, erityisesti alueellisen varautumisen ja alueellisen huoltovarmuuden käsitteiden osalta. Lausunnonantajat huomauttavat, ettei alueelliselle varautumissuunnittelulle ole olemassa vakiintunutta määritelmää. Käsitteen "varautumissuunnitelman" lausunnoissa suositellaan "valmiussuunnitelmaa". Myös valmiutta ja varautumista ohjaavien käsitteiden osalta lausunnoissa suositetaan TEPA-termipankin käyttöä.

Aluehallinnon uudistus

Kannanotoissa todetaan, että alueellisen varautumisen koordinaatiotehtävän sijoittamisesta Elinvoimakeskukseen ei ole vielä päätetty. Oleellista kannanottojen mukaan olisi huolehtia jatkuvuudenhallinnasta kaikissa toimintaympäristöissä. Lausunnoissa ehdotetaan, että tehtäväkokonaisuus osoitettaisiin perustettavalle monialaiselle ja poikkihallinnolliselle lupa-, ohjaus- ja valvontavirastolle. Koordinaatiosta ei tulisi linjata ennen aluehallintouudistuksen valmistumista. Myös kielellisistä oikeuksista tulee huolehtia.

Hyvinvointialueet ja kunnat

Yhteistyön lisäämistä viranomaisten kesken kannatetaan hyvinvointialueiden varautumisen yhteensovittamisessa alueellisella ja paikallisella tasolla. Kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallinnollinen asema tulisi huomioida huoltovarmuuden lakisääteisissä tavoitteissa ja tehtävissä. Alueellinen ja paikallinen varautuminen tulisi yhteensovittaa hyvinvointialueiden kanssa ja lausuntojen perusteella selkiyttää käytännön toteutukseen ja kustannusten jakoon liittyviä kysymyksiä. Lisäksi kerrotaan, että aluehallintovirastojen asettamat valmiustoimikunnat sekä maakuntatasoiset vapaaehtois pohjalla toimivat varautumisen ja turvallisuuden yhteistoimintarakenteet (turvallisuusfoorumit) ovat keskeisiä toimijoita. Alueellisella tasolla tärkeitä kehittämiskohteita ovat maakunnallisten varautumiskokkeiden yhdenmukaistaminen, kansallisen ohjauksen vahvistaminen ja yhteiset valtakunnalliset toimintamallit, harjoitustoiminnan kehittäminen sekä tilannekuva-järjestelyt ja -prosessit. Niitä toivotaan lisättäväksi päätösluonnokseen. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä Huoltovarmuuskeskuksen toivotaan tiivistettävän.

Lausunnoissa todetaan, että yhteistyö julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa alueilla on oleellista erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon varautumiseen liittyen. Hyvinvointialueiden pitäisi siten huolehtia velvoitteista ja yhteistyöstä myös tilanteissa, joissa julkisen palvelun tuottaa yksityinen palveluntuottaja. Yksityisten palveluntuottajien osuus esimerkiksi asumispalveluiden tuottajana on lausuntojen mukaan merkittävä.

Joukkoviestimet

Lausunnoissa kerrotaan Yleisradion yleiskattavasta roolista huoltovarmuuden alueellisessa toiminnassa. Lisäksi paikallismedian rooli osana alueellista huoltovarmuutta todetaan tärkeäksi.

3.5 Huoltovarmuuden tilanneseuranta ja ennakointi

Yleistä

Kansallisen huoltovarmuuden tavoitetilan tarkempaa kuvausta toivotaan lausunnoissa. Tiedonsaantioikeuksien varmistaminen viranomaistoimijoille erilaisissa olosuhteissa on tärkeää. Tiedonkulussa tulee huomioida myös elinkeinoelämän toimijat sekä alueellisten toimijoiden tiedonsaanti. Tilannekuvan kehittämisessä tulisi huomioida valtioneuvoston tilannekeskuksen ja aluehallintovirastojen alueellisen tilannekuvan yhdistäminen kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti. Tavoitepäätöksen luonnoksessa todetaan, että kattava tilannekuvatyö edellyttää riittävien tiedonsaantioikeuksien varmistamista tarvittaville viranomaistoimijoille. Tavoitteen toimeenpanossa olisi lausunnonantajien mukaan tärkeä huomioida kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuus saada turvaluokiteltua tietoa, mikä saattaa edellyttää lainsäädännöllisiä muutoksia. Lisäksi lausunnotas-tauksissa korostetaan tiedon jakamista kyberuhista sekä tietoturvahäiriöistä ja poikkeamista huoltovarmuuskiittisille yrityksille, hyvinvointialueille ja kunnille sekä kuntien palveluntarjoajille.

Kehittämistarpeiksi tunnistetaan tiedon omistajuutta, turvallisuusfoorumien roolia, tilan-
netiedon kaksisuuntaista jakamista ja täsmällistä tietoa edellyttävät tarpeet. Lausun-
tojen perusteella tiedonkulun ja yhteistyön puutteet koskevat koko varautumistoimintaa.
Ratkaisuksi esitetään turvallisuusviranomaisten, julkisen hallinnon ja yritysten yhteis-
työtä.

Tiedonvälitys

Tiedonkulussa korostuu lausunnonantajien mukaan verkostomainen yhteistyö ja ajan-
tasainen tilannekuva. Turvaluokitellun tiedon viiveetön välittäminen on tärkeää. Viran-
omaistoimijoiden resurssit ja oikeudet turvaluokitellun tilannekuvatiedon käsittelyssä tu-
lisi turvata.

Lainsäädäntö

Huoltovarmuusnäkökulmaa toivottiin huomioitavaksi kaikissa lainsäädäntöhankkeissa.
Huoltovarmuutta koskevan kohdan lisäämistä perustelumiestoihin esitettiin lausun-
noissa.

Pelastustoimi

Lausuntojen perustella hyvinvointialueiden pelastustoimi voisi toimia valvovana, koulut-
tavana ja harjoittelevana toimijana. Tämä edellyttäisi viranomaisten välistä yhteistoimin-
taa.

3.6 Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Yleistä

Osaavan työvoiman saatavuus huoltovarmuustyössä perustuu lausuntojen mukaan
kriittisen henkilöstön työskentelyolosuhteista ja työehdoista huolehtimiselle. Päätös-
luonnoksen tiekarttaehdotusta kannatetaan ja yritysten mukaan ottamista toivotaan. Li-
säksi ehdotetaan, että työvoiman saatavuutta arvioidessa huomioitaisiin myös turvalli-
suusselvitysten vaikutus erityisesti häiriötilanteissa. Kannanottojen mukaan saatavuutta
kuvattaisiin paremmin alueellinen, laadullinen ja määrällinen kohtaanto -käsitemerin
avulla.

Koulutuksen osalta lausunnonantajat toivovat, että huoltovarmuuden kannalta keskeis-
ten koulutuskokonaisuudet säilytettäisiin korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen
tarjonnassa.

Ammattiryhmät ja toimialat

Osaamisesta ja saatavuudesta tulisi huolehtia paremmin normaalioloissa erityisesti
energiantuotanto-sosiaali- ja terveysaloilla ja pelastustoimessa. Sosiaali- ja terveys-
aloilla yksityisten palveluntuottajien varautumista koskevista velvoitteista tulisi lausun-
nonantajien mukaan säätää lailla. Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän ongelmat nä-
kyvät lausunnonantajien mukaan nykyisellään työvoimapulana ja lausunnoissa ehdote-
taan tarkasteltavaksi joustoa ja poikkeuksellisia järjestelyjä vaativat tilanteet. Palvelujen
järjestäjän, yksityisten palveluntuottajien ja valvojan välistä yhteistyötä tulisi edistää. Li-
säksi arvioidaan tarpeelliseksi turvata osaavan työvoiman saatavuutta ja liikkuvuutta
poikkeusoloissa yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisissä ammattiryhmissä. Li-
säksi toivottiin pk-yritysten tietoisuuden lisäämistä osaamisen merkityksestä huoltovar-
muustyössä.

Alueelliset erot

Työvoiman saatavuuden osalta toivottiin kausityövoiman ja tilapäisen työvoiman saatavuushaasteet huomioitavaksi häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Koulutuksen taloudellinen tuki tulisi varmistaa. Alueellisesti kriittisten koulutuskokonaisuuksien järjestäminen varmistaisi henkilöstön saatavuutta. Tästä esimerkkinä mainitaan Puolustusvoimia ja hyvinvointialueita koskevan yhteistyö Itä- ja Pohjois-Suomen alueella. Lausuntojen perusteella tilanteet vaihtelevat suuresti alueilla.

4. Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Yleistä

Tarkempaa tavoitteiden kuvaamista, etenemistä ja niiden saavuttamista koskevaa aikataulua ja mittareita toivottiin lausunnoissa.

Kannanotoissa esitettiin useita toimialoja koskevia lisäyksiä ja muutoksia.

Toimialakohtaisten tavoitteita ja kehittämiskohteita kuvaavaan lukuun toivottiin yhtenäisempää esitysasua.

Lukuun esitettiin lisättäväksi omana kohtanaan pelastustoimen huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet väestön suojaamisen näkökulmasta. Lisäksi todetaan, että pelastustoiminnan turvaamiseksi kriittisten materiaalien ja tuotteiden kotimainen tuotanto pitäisi turvata.

Digitaalisen tai kybertoimialaa ehdotetaan lisättäväksi omaksi toimialakseen, jossa yhdistyisivät huoltovarmuuden tavoitteet, toimeenpano ja keskinäisriippuvuudet.

Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden kuvausta toivottiin eriytettäväksi uudeksi kappaleeksi. Luonnokseen toivottiin lisättäväksi kokonaisvaltaista avaruustoimialan kuvaamista ja kiertoradalta tuotettavien palveluiden huomioimista. Avaruustoimialaa toivottiin käsiteltäväksi omana kappaleenaan.

Jätehuollon, kriittisen teollisuuden ja sosiaali- ja terveysalaa kuvaaviin osioihin toivottiin digitaaliseen turvallisuuteen tähtäävien toimien kuvausta.

Kolmannen sektorin toimijoiden huomioon ottamista luvun osioissa toivottiin erityisesti häiriötilanteiden osalta. Esimerkkeinä tuotiin esiin muun muassa elintarvike-, polttoaine- tai vesijakelu.

Päätösluonnoksessa toivottiin huomioitavaksi myös tukipalveluiden merkitys. Huoltovarmuuskriittisen henkilöstön peruspalveluiden ja niihin liittyvien lakisääteisten tukipalveluiden lisäksi esitettiin tekstiilihuollon merkityksen tunnistamista.

4.1 Energiahuolto

Yleistä

Sähköhuollon resilienssin tavoitetason tarkempaa määrittelyä toivottiin erityisesti energia-, sähkö- ja lämpöhuollon osalta. Kuvausta sähkönsiirto- ja jakeluverkkojen toimintavarmuuden ja investointien osalta esitettiin tarkennettavaksi

Lämmöntuotannon osalta tulisi huomioida siirto- ja jakeluverkkojen kasvava merkitys ja investointitarpeet. Sähkömarkkinoiden poikkeusolojen aikainen kansallinen sähköntuotanto tulee varmistaa. Lisäksi toivottiin, että huomioitaisiin liikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat, kuten kotimaiset biokaasu ja biometaani. Energian tuotannon alueellista kehittämistä toivottiin. Valtion osake-enemmistöä ja määräysvallan kuvausta sähkön kantaverkkohallinnassa ja maakaasun osalta toivottiin täsmennettäväksi.

Sähköstä riippumattoman tulisijakannan ylläpidosta muistutetaan osassa lausuntoja. Lausunnoissa toivottiin, että uudisrakentamisessa huomioitaisiin paremmin rakennusten huoltovarmuus EU:ssa suunnitteilla olevat tulisijan energiamerkinnot voivat lausujien mukaan vaarantaa tulisijaverkoston hyödyntämistä.

Energia

Energiajärjestelmän murrostila ja energiatuotannon lisääntyvä riippuvuus säänvaihteille alttiista uusiutuvan energian tuuli- ja aurinkovoimasta tuodaan esiin lausunnoissa. Fossiilisten poltto- ja raaka-aineiden vähentyminen eri arvoketjuissa vaikuttaa lausunnonantajien mukaan myös varastointiin, varautumiseen ja toimintaan poikkeusoloissa. Lausujien yhteistyötä toimialojen ja viranomaisten kesken tulisi lisätä, kriittisten energiahuoltovarmuusinfrastruktuurin kehittämiseksi.

Materiaalisesta varautumisesta tulisi huolehtia erityisesti kriittisten varaosien osalta. Lausunnoissa kerrotaan joustavan sähköntuotantokapasiteetin lisäämisen parantavan huoltovarmuutta poikkeus- ja kriisitilanteissa ja ehdotetaan, että luotaisiin mekanismi, jolla joustavan kapasiteetin rakentamista lisättäisiin. Osa lausujista esittää varaosahuollon osaavan henkilöstön ja materiaalisen saatavuuden merkityksen tunnistamista sähköjakelussa.

Sähköenergian saatavuutta ja riittävyttä normaali- ja poikkeusoloissa tulee arvioida. Toimintaympäristöä koskevaan kuvaukseen toivottiin lisättäväksi energian käytön sähköistyminen. Sähkön käyttö lisääntyy teollisuudessa, liikenteessä ja rakennusten lämmityksessä. Kannanotoissa kerrotaan vihreän siirtymän lisäävän sähkönkulutusta ja sähköverkon investointitarpeita siirtokyvyn ja toimitusvarmuuden turvaamiseksi. Sähkömarkkinoiden toimivuuden varmistaminen edellyttäisi kannanottojen mukaan uutta joustavaa sähköntuotantokapasiteettia lisääntyvän tuuli- ja aurinkovoiman rinnalle. Lausunnoissa korostetaan sähkön- ja lämmön yhteistuotantokapasiteetin turvaamista. Siirtymisen hiilineutraaliin energiajärjestelmään arvioidaan kannanotoissa aiheuttavan muutoksia myös sähkön tuotannon, kulutuksen ja sähköjärjestelmän rakenteisiin. Ratasähkön saatavuus tulisi turvata. Lausunnoissa todetaan vielä, että käytetyn sähkön kotimaisuusaste olevan kuitenkin korkealla tasolla.

CER-direktiivi

Yritysten varautumissuunnitteluun liittyvään kohtaan ehdotettiin lisättäväksi mainintaa CER-direktiivin toimeenpanon mahdollistamista uusista toimivaltuuksista. Kannanotoissa huomautetaan, että energia-alalla CER-direktiivin mukainen varautumissuunnitteluvaikeus koskee osaa suurimmista kaukolämpöyhtiöistä.

Polttoaineet

Polttoaineiden jalostusta ja saatavuutta häiriö- ja kriisitilanteissa voitaisiin ennakoita ja kirjaamalla määräaikaisiin polttonesteiden laatuvaatimuksista poikkeamiset lakiin. Myös muita polttonesteiden päästövaatimusten keventämistä ehdotetaan. Alueellisen polttoainejakelun varmistamisesta häiriötilanteissa tulisi huolehtia muun muassa varastomalla. Kivihiihen kieltämisessä tulisi huomioida energiateollisuudelle polttoaineen varakäsittelyjärjestelmästä aiheutuvat kustannukset.

Osa lausunnonantajista katsoo, ettei liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien, kuten biokaasun mahdollisuuksia ole riittävällä tavalla huomioitu päätösluonnoksessa. Kaasuinfra arvioidaan olevan tärkeä osa kansallista energiajärjestelmää. Bioenergiatalouden lisäksi lausunnonantajat toivovat kiertotalouden merkityksen tunnistamista polttoainehuollossa. Uuden sähköenergiantuotannon, varastoinnin ja käytön huomioimista toivottiin. Uusista teknologioista kerrotaan puhdasta vetyä hyödyntävästä teknologiasta.

Puupolttoaineet

Huoltovarmuuden kannalta edulliseksi ratkaisuksi kuvataan puun huoltovarmuusvarastointi suunnitellussa puuterminaaliverkostossa. Kustannuksiltaan kalliin ratkaisun rinnalle esitetään myös muita vaihtoehtoisia osaratkaisuja, kuten esimerkiksi korvaavia energianlähteitä. Polttoaineiden varastoinnin osalta toivottiin pienydinreaktorien huomiointia sähkön- ja lämmöntuotannossa. Lausunnoissa esitetään, että puupohjaista varautumisjärjestelmää kehitettäisiin turpeen rinnalla. Varastointivelvoitteiden kustannusten jakautumista eri energiantuotantomuotojen välillä toivottiin myös tarkemmin arvioitavaksi.

Päätösluonnokseen esitettiin lisättäväksi kotimaisten kiinteiden polttoaineiden (puu ja turve) tuotantjärjestelmät. Osa lausunnonantajista kuitenkin arvioi turpeesta luopumisen olevan välttämätöntä. Teollisuuden käyttämän puun saatavuuden varmistaminen tuotiin esiin poikkeusoloissa. Esimerkkinä pääosa Puolustusvoimien valmiusrakentamisen materiaaleista tuotetaan metsäteollisuusyrityksissä. Osa lausunnonantajista huomauttaa, että puunkäytön lisääminen voi heikentää metsäluonnon monimuotoisuutta ja lisätä kasvitauteja.

Lausunnonantajat muistuttavat lisäksi tulisijojen käytön ja kunnon parantavan kansallista energiaomavaraisuutta.

Lisäksi toivotaan, että energiaa koskevassa säädösvalmistelussa tehtäisiin aina vaikutusten arviointia huoltovarmuusnäkökulmasta.

4.2 Kuljetusten jatkuvuus

Ulkomaankauppa on riippuvainen meriliikenteen toimivuudesta Itämerellä. Kannanottojen perusteella meriliikenteen turvaaminen poikkeusoloissa vaatii ennakoivia toimenpiteitä aluskapasiteettia, reittejä, kansainvälisiä vakuutuksia, henkilöstöä ja johtamisjärjestelmiä koskien. Kannanotoissa korostetaan, että sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeet tulisi sovittaa yhteen siviiliyhteiskunnan kanssa. Suurin osa kuljetuksista toteutetaan markkinaehtoisesti. Lisäksi toivottiin väylien ja vaihtoehtoisten kuljetusreittien kehittämisen hyödynnettävän kansainvälistä EU:sta ja Natosta anottavaa rahoitusta. Väyläinfrastruktuurin riittävästä rahoituksesta tulisi kannanottojen mukaan varmistua ja huolehti logistisista yhteyksistä Ruotsiin ja Norjaan.

Lisäksi kannanotoissa tehtiin määritelmiä koskevia muutosehdotuksia. Esimerkiksi sana "vakuustakuu" toivottiin korvattavaksi sanalla "vakuutustakuu". Poikkeusolojen vakuutustakuutta kuvaavaan tekstiin ehdotetaan lisäystä "Suomen valtiolla on valmius antaa tarvittaessa valtiontakuu vakuutuslaitoksen myöntämälle vahinkovakuutukselle eli käytännössä tulla jälleenvakuuttajan sijaan. Vakuutustakuusta säädetään tarkemmin laissa poikkeusolojen vakuutustakuusta 408/2007".

Kannanotoissa toivotaan, että huoltovarmuus huomioitaisiin myös alueellisissa liikennejärjestelmäsuunnitelmissa sekä maankäytön kaavoitussuunnitelmissa.

Lausunnoissa tuodaan myös esiin riittävän jakeluinfran merkitys kuljetusten jatkuvuudelle ja esitetään toive, että AFIR-asetuksen kansallisessa toimeenpanossa otettaisiin tämä huomioon.

Lausunnonantajat korostavat, että huoltovarmuuden näkökulmasta ainoa maayhteys eli pohjoinen kuljetusreitti vaihtoehtoisena Itämeren kuljetuksille on tärkeä. Kuljetusten turvaaminen on riippuvainen kansainvälisistä markkinoista ja verkostoista, erityisesti lääkehuollon osalta.

Päätösluonnoksessa kuvattujen toimenpiteiden lisäksi lausunnonantajat esittävät pohdittavaksi eri toimialojen välisten ja keskinäisten riippuvuuksien muille toimialoille tavoitteiden ja toimenpiteiden liikenneinfrastruktuuriin kohdistuvien vaikutusten tunnistamista.

4.3 Elintarvikehuolto

Elintarvikehuollon osalta lausunnonantajat esittävät lisäyksiä ja muutoksia päätösluonnokseen.

Vastuutahojen tarkempaa määrittelyä elintarvikehuollon osalta toivottiin. Alkutuotannon riittävän laajuuden turvaamisessa tulisi huomioida maatalouden alueellinen keskittyminen. Lisäksi todetaan, että tulisi tunnistaa hajautetun energiantuotannon vaikutus viljelypinta-alaan, kun tilaa raivataan energiantuotannolle.

Lausunnoissa muistutetaan, että Puolustusvoimien ja Rikosseuraamuslaitoksen ruokapalvelut ovat lakisääteisiä.

Lausunnoissa korostetaan, että tuotantoeläinten eläinlääkkeitä koskee velvoitevarastointi. Siten poikkeusolot vaikuttavat seuraeläinten lääkintätarpeisiin ja tartuntariskeihin. Lisäksi CBRN valmiudesta ja varautumisesta tulisi huolehtia.

Päivittäistavarakaupassa toimivan myymäläverkoston varmistamisen ohessa tulisi päivittäistavara- ja elintarvikehuollon turvaamisessa huomioida hankinnan, jakelukeskusten ja logistiikan jatkuvuudenhallinta, varautuminen ja toimintaedellytykset.

Lisäksi kannanotoissa kerrotaan, että kotimaisilla pölyttäjillä tehtävä alkutuotannon pölytys tuottaa merkittävästi suuremman sadon pelto-, marja- ja hedelmäkasvien tuotannossa ja kasvitautien biologisessa torjunnassa. Myös eläintautien estämistä toivottiin lisättäväksi osaksi huoltovarmuustyötä.

Ravinnon turvallisuudesta huolehtimista toivottiin tunnistettavaksi päätösluonnoksessa. Laboratoriotutkimusten elintarvikkeiden turvallisuuden varmistamisessa tulisi huomioida.

4.5 Jätehuolto

Jätehuoltoa koskevaan osioon ehdotetaan lisäyksiä ja muutoksia.

Lausunnoissa arvioitiin jäteomavaraisuutta lisäävänä ja hyötykäyttävänä materiaalina. Kiertotalous voisi vähentää raaka-aineiden puutteita kriisitilanteissa. Yhdyskuntajätteen tavoitetilan määrittämistä toivottiin.

Orgaanisten jätteiden kierrättämistä esitettiin osaksi kriittisiä toimintoja ja energia- ja polttoainejärjestelmää. Jätteiden kierrätys perustuu logistiikkaan. Biokaasulaitosten

merkitys on lausunnonantajien mukaan tärkeä ravinteiden kierrätyksessä lannoitetuotantoa varten.

4.4 Vesihuolto

Vesihuoltoa koskevaan osioon esitetään lausunnoissa muutoksia ja täsmennyksiä.

Lausunnoissa ehdotetaan osioon yleismainintaa, että vesihuoltoa käsiteltäisiin vesi- ja jätevesihuoltona. Vesi- ja jätevesihuollon arvioidaan olevan riippuvaisia sähköverkosta. Vesihuoltolaitosten varautumisessa muistutetaan tutkimuslaboratoriotoiminnasta, johon veden laatu perustuu. Lausunnoissa katsotaan häiriötilanteissa tulisi huomioida niiden henkilöstön, energian ja tarvikkeiden saanti.

Lisäksi lausunnonantajat toteavat vesien hyvän tilan olevan edellytys kalastukselle ja EU:n asettamien vesienlaadun tavoitteiden saavuttaminen katsotaan oleelliseksi ruoantuotannolle.

4.6 Kriittinen teollisuus

Kriittistä teollisuutta koskevaan osioon esitettiin lausunnoissa uudelleenmuotoiluja ja lisäyksiä. Osa lausunnonantajista toivoo, että kriittinen teollisuus määriteltäisiin päätöksessä.

Valtion varmuusvarastoja ja turvavarastointia tulisi kehittää ja hyödyntää sopimuksiin perustuvia kumppanuusjärjestelyitä. Muutoinkin sopimusperusteista varautumista esitettiin lisättäväksi.

Lisäksi ehdotetaan tekstiilihuoltoalaa lisättäväksi yhteiskunnallisesti kriittiseksi teollisuudeksi.

4.7 Fyysisen infrastruktuurin rakentaminen ja kunnossapito

Oikea-aikaisen viranomaistyön arvioidaan olevan fyysisen infrastruktuurin erityishaaste. Kannanotoissa ehdotetaan valmiusrakentamisen poikkeusjärjestelyjen hyödyntämistä normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumiseen ja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen. Muitakin rakennusalan resurssien sopimusvarautumisjärjestelyjä ehdotetaan.

Lausunnoissa todetaan lisäksi lain julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista estävän valmiusrakentamisen sopimus valmiuden hyödyntämiseen muissa kuin sotilaallisissa kriiseissä tai niihin varautumisessa.

Kappaleessa esitetään huomioitavaksi hyvinvointialueiden ja kuntien rakennuskannan korjaus ja ylläpito. Rakentamiseen liittyvässä varautumisessa tulisi ottaa huomioon yhteiskunnan rakennuskannan korjaus, materiaalien ja rakennustuotteiden saatavuus sotilaallisen konfliktin, poikkeusolojen ja normaaliolojen häiriötilan aikana. Hyvinvointialueidentoimintojen turvaaminen suojarakentamisella olisi tärkeää.

4.8 Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä sosiaaliturva

Kappaleeseen esitetään lausunnoissa lisäyksiä ja muutoksia.

Lausunnoissa korostetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon varautuminen edellyttää viiden yhteistyöalueen ja sosiaali- ja terveysministeriön muodostaman kokonaisuuden lisäksi kehitystyötä kaikilla YTA-alueilla.

Lausunnoissa kerrotaan operatiivisen toiminnan tapahtuvan hyvinvointialueilla. Lisäksi toivotaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon materiaaliseen varautumiseen laadittaisiin yhteiset kriittisyysluokittelun periaatteet yhteishankintoihin ja varastointiin. Kriittiseksi luokiteltujen materiaalien ja palveluiden osalta lausunnoissa toivottiin julkisten hankintojen säädöksiin varautumisperusteeseen useammalta toimittajalta tapahtuvien hankintojen sallimista. Lisäksi esitettiin lisäystä siitä, että varmuusvarastojen täydentävän jo olemassa olevia lakisääteisiä lääkkeiden velvoitevarastoja. Velvoitevarastointia koskevaa säädöspohjaa ollaan uudistamassa. Päätösluonnokseen esitetään lisättäväksi lääkkeiden velvoitevarastointi varautumiskeinona.

Lisäksi ehdotetaan laboratoriopalveluiden ja kliinisten tukipalvelujen merkityksen esiintuomista erivalmisteiden erityisasema tulisi huomioida. Verituotteista toivotaan käytettäväksi "verivalmiste"-käsitettä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon varastokiertojen tulee voida vastata häiriötilanteen aikaisen kysynnän kasvuun. Myös yksityisen sektorin toimijoiden merkitys tulisi tunnistaa. Diagnostinen kuvaus- ja laboratoriotoimintaa esitetään lisättäväksi päätösluonnokseen.

Lausunnoissa toivotaan lisäystä digitaalisista tietovarannoista ja järjestelmistä. Digitaalisen infrastruktuurin palvelujen tulisi huomioida palveluineen huomioitaisiin sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Sosiaaliturvan osalta toivotaan etuuslaitosten ja yhteistyöelimien ennakkollista poikkeusoloihin varautumista.

4.9 Rahoitus- ja vakuutuspalvelut

Osioon esitettiin lisäyksiä ja täsmennyksiä.

Osioon toivottiin lisättäväksi vakuutuspalveluja. Vahinko-, henki-, että eläkevakuutuksella arvioidaan olevan tärkeä merkitys toimeentulon ja omaisuuden turvaajana.

Lisäksi esitettiin sanastoa koskevia muutoksia, esimerkiksi rahoitusalan muuttamista finanssialaksi. Rahoitusalan katsottiin lausunnoissa tuottavan kansalaisille, yrityksille, yhteisöille ja valtiolle kriittisiä maksu-, tili-, arvopaperi- ja vakuutuspalveluita ja siksi palvelujen turvaaminen katsottiin tärkeäksi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi huomautetaan toiminnan olevan kansainvälistä, joten tili- ja maksupalvelut ja valtion, kuntien, hyvinvointialueiden ja huoltovarmuuskriittisten yritysten toiminnasta tulisi huolehtia kansallisin toimin. Lausunnoissa toivottiin myös lääkkeiden ja rokotteiden jälleenvakuuttamiseen liittyvien asioiden käsittelyä.

4.10 Ilmastonmuutos, sään ääri-ilmiöt ja avaruussää

Osioon esitettiin luontokadon lisäämistä ympäristöä koskevaksi uhaksi maa- ja metsätalouden ja energiajärjestelmän omavaraisuudelle. Lisäksi toivottiin, että ympäristön pilaantumisen aiheuttamia riskejä muun muassa ruuantuotannolle ja juomavedelle tunnistettaisiin. Kannanotoissa esitettiin, että ilmastonmuutos, sään ääri-ilmiöt, luontokato ja avaruussää käsiteltäisiin omina kokonaisuuksinaan. Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden osalta todettiin viljelysmaan kasvukunnon olevan oleellinen niitä vastaan toimiessa.

Lausunnonantajat korostivat myös avaruustoimialan merkitystä yhteiskunnan näkökulmasta, koska satelliittien avulla tuotetaan digitaalisen infrastruktuurin palveluja. Kiertoradalta tuotetut palvelut ovat lausunnonantajien mukaan osa kriittisiä palveluja. Osa lausunnonantajista ehdotti vielä, että satelliitti-tietoliikenneinfrastruktuuria käsiteltäisiin digitaalista infrastruktuuria koskevassa osiossa.

4.11 Sotilaallinen huoltovarmuus

Osioon toivottiin lisäyksiä ja täsmennyksiä.

Puolustusvoimien tarpeet toivottiin kannanotoissa korvattavaksi "maanpuolustuksen tarpeilla".

Lausunnoissa esitettiin, että hyvinvointialueiden puolustusvoimille tuottamat palvelut huomioitaisiin.

Kannanotoissa ehdotettiin Huoltovarmuusorganisaation lisäämistä sotilaallista huoltovarmuutta koskeviin toimijoihin.

Ampumaharjoittelua koskevan osion siirtämistä ehdotettiin siirrettäväksi tähän osioon. Lisäksi toivottiin, että reservin osaamisen kehittämiseen panostettaisiin kansainvälinen yhteistyö huomioiden.

5. Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Yleistä

Huoltovarmuuden rahoituspohjan turvaamisesta vaatimustason kasvaessa tulisi huolehtia. Kannanotoissa esitetään, että päätöksen taloudellisia vaikutuksia ja toteuttamisen edellytyksiä tulisi käsitellä tarkemmin. Lisäksi todetaan, ettei tavoitepäättöksessä tule ottaa kantaa valtionbudjetissa päätettäviin rahoitusasioihin.

Lausunnoissa esitetään huoltovarmuusmaksujärjestelmän kehittämistä vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Huoltovarmuusmaksun energiatuotteisiin kohdistuvan maksupohjan ei katsota kannanotoissa olevan enää riittävä eikä tasapuolisesti eri sektoreita kohteleva. Yksityisten toimijoiden varautumisesta aiheutuvat menot pitäisi lausuntojen mukaan korvata valtion varoista.

Kannanotoissa ehdotetaan siirtymistä rahoituksen järjestämiseen verovaroilla. Rahoituksen tulisi kannanottojen mukaan olla pitkäkestoinen ratkaisu ja tasapuolisesti eri toimijoita kohteleva. Lisäksi todetaan, että huoltovarmuustoiminnan rahoituksen osana tulisi huomioida myös kansainväliset rahoituslähteet.

Lisäksi toivotaan, että huoltovarmuusnäkökulma huomioitaisiin tutkimus-, kehitys- ja investointipäättöksissä. Erityisesti valtion tutkimuslaitosten merkitys toimialojen huoltovarmuuteen liittyvässä tutkimuksessa ja osaamisen kehittämisessä on lausunnonantajien mukaan keskeinen. Kannanotoissa kerrotaan huoltovarmuusrahastolla olevan tärkeä merkitys esimerkiksi kyberturvallisuudelle.

Lausunnoissa toivotaan, että huoltovarmuuteen varattua rahoitusta voitaisiin käyttää pelastustoimessa ja muidenkin huoltovarmuuteen osallistuvien toimijoiden työssä. Alueellisella ja paikallisella tasolla toivotaan, että rahoittaminen huomioitaisiin muissa rahoitusinstrumenteissa.

Huoltovarmuusrahasto

Lausunnoissa esitetään huoltovarmuusrahaston kantokyvyn tavoitteellista arviointia ja turvaamista huoltovarmuuskriittisten sektorien kustannusvastaavuudesta huolehtimalla. Useissa lausunnoissa esitetään myös huoltovarmuusrahaston rahoituksen siirtämistä valtion talousarvioon siinä yhteydessä, kun huoltovarmuuslainsäädäntöä työryhmytyössä uudistetaan. Osassa lausuntoja huomautetaan, ettei huoltovarmuusvaroista tulisi rahoittaa ministeriöiden valtionbudjetista rahoitettavaa toimintaa. Huoltovarmuustoimien rahoituksen tulisi kannanottojen mukaan olla ministeriöiden ja virastojen normaalia talouden ja toiminnan suunnittelua. Lisäksi toivotaan, että Huoltovarmuusorganisaation poolien asemaa vahvistettaisiin.

Lainsäädäntö

Lausunnoissa korostetaan, että valmiuslain uudistuksen myötä yleinen varautumisvelvollisuus koskee julkisia tehtäviä suorittavia yhteisöjä ja yrityksiä. Huoltovarmuusrahoituksen näkyväksi tekemisen arvioidaan lausunnoissa helpottavan valtionhallinnon toimijoiden käytössä olevien määrärahojen osalta, kun NIS2- ja CER-direktiivien kansalliset täytäntöönpanot valmistuvat, koska niitä koskevissa säädöksissä määritellään yhteiskunnan kriittiset toiminnot ja toimijat. Lisäksi lausunnoissa tuodaan esiin elinkeinoelämään kohdistuvan sääntelyn merkitys huoltovarmuuden tavoitteiden saavuttamiselle ja pyydetään varmistumaan huoltovarmuuden rahoituksen riittävydestä toimialakohtaisessa sääntelyssä.

6. Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Aikataulu, toimeenpano ja seuranta

Lausuntopalautteessa toivotaan tarkempaa aikataulua huoltovarmuuden tavoitteiden ja toimenpiteiden osalta. Lisäksi toivotaan selkeää toimeenpanosuunnitelmaa, jossa määriteltäisiin aikataulun ohella tärkeysjärjestys ja vastuutahot. Toimeenpanosuunnitelmaan toivotaan sisällytettäväksi mitattavia seurantaindikaattoreja. Toimeenpanosuunnitelmassa voitaisiin lausuntojen mukaan huomioida hallinnonala- ja toimialakohtaisuuden lisäksi alueellisia näkemyksiä ja toimijoiden vastuita. Osassa lausuntoja toivotaan, että huoltovarmuustoimista tiedotettaisiin myös kansalaisille.

Vastuiden jakautuminen

Vastuiden jakautumisten osalta ehdotetaan seuraavaa. Tavoitepäätöksen toimeenpanosuunnitelman laatimiseen toivotaan yhteistyötä Huoltovarmuusorganisaatio ja elinkeinoelämän liitot. Maakuntien liittojen osallistamista toivotaan myös osaksi huoltovarmuusvalmistelutyötä. Lisäksi alueellisessa varautumisessa esitetään vastuutahoksi ELY-keskuksia.

Lainsäädäntö

Lausunnoissa esitetään toive, että huoltovarmuusasiat huomioitaisiin järjestelmällisesti kaikissa säädösvalmisteluhankkeissa. Valtioneuvostossa valmistelussa olevista säädös- ja toimenpidehankkeista kerrotaan tarkemmin seuraavassa osiossa (muut tavoitepäätöstä

7. Muut tavoitepäätöstä koskevat yleiset kommentit

Yhteistyö lähtökohtana huoltovarmuustyölle

Useissa lausunnoissa korostetaan, että huoltovarmuustyössä ja varautumisessa häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta tarvitaan laajaa yhteistyötä valtionhallinnon, alueellisten ja paikallisten viranomaisten sekä elinkeinoelämän ja järjestöjen välillä. Toimeenpanon kannalta tärkeäksi lausunnoissa arvioidaan viranomaisten toimivaltavastuiden määrittämistä.

Lainsäädäntö ja strategiatyö

Kannanotoissa tuodaan esille valtioneuvostossa valmisteilla olevat muut yhteiskunnalliseen varautumiseen tähtäävät lainsäädäntöhankkeet, joilla saattaa olla vaikutusta kehittämisehdotusten toimeenpanoon. Lausunnoissa korostetaan, ettei huoltovarmuuspäätöksessä tulisi määritellä ennakkolisesti periaatteellisia toimintapoliittisia linjauksia. Säädöshankkeina mainitaan oikeusministeriön valmiuslain kokonaisuudistus (VN/5137/2022), sisäministeriön huoltovarmuuskriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamista koskevan CER-direktiivin täytäntöönpanohanke (VN/18947/2022) ja liikenne- ja viestintäministeriön yhteiskunnan kriittisten toimialojen kyberturvallisuusrisikien hallintaa koskevan NIS2-direktiivin täytäntöönpanohanke (VN/10944/2022). Lisäksi esitetään, että päätösluonnosta täydennettäisiin hallitusohjelman mukaisesta sektori-kohtaisen häiriötilanne- ja kriisitilanteiden sääntelyn päivytystyöstä, jota toteutetaan hallinnonaloilla samanaikaisesti valmiuslain kokonaisuudistuksen kanssa syksyyn 2025 mennessä.

Lisäksi vielä todetaan, että valtioneuvostossa on käynnissä useita muitakin selvitystöitä ja selontekoja, joilla on vaikutusta huoltovarmuuspäätöksen sisältämiin asiakokonaisuuksiin. Esimerkkeinä näistä mainitaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja puolustuspoliittinen selonteko, yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivitys ja Suomen kansallisen turvallisuuden strategian laatiminen. Lisäksi Suomen kyberturvallisuusstrategiaa ja valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen toimintamallia ollaan uudistamassa. Valmistelussa toivottiin huomioitavaksi useilla hallinnonaloilla valmistelussa olevat kokonaisturvallisuuteen, Nato-yhteistyöhön ja hallitusohjelman mukaisiin kirjauksiin perustuvat linjaukset.

Termistö ja ulkoasu

Kannanotoissa toivotaan huoltovarmuuden ja varautumisen sanastoa ja käsitteitä täsmennettäväksi ja taustoitettavaksi päätöksessä. Lisäksi osa toimialakohtaisista osioista sisältää lausunnonantajien mukaan osittain tarpeettoman yksityiskohtaista tietoa. Toisaalta osan osioista arvioidaan kaipaavan täsmennyksiä ja lisäyksiä. Osassa lausuntoja toivottiin myös päätösluonnostekstin selkeyttämistä sekä luettavuuden että ymmärrettävyyden arvioimisen näkökulmasta. Kannanotoissa toivottiin toimenpiteisiin ohjaavien perustelumuition ja toimeenpanosuunnitelman lisäämistä asiakirjalle.

Tavoitteiden asettaminen

Tavoitepäätösluonnoksen eritasoisten tavoitteiden ja toimenpiteiden määrän arvioidaan olevan suuri. Kannanotoissa ehdotetaan keskittymistä väestön toimeentulon, talouden ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen ja niihin liittyvien teknisten järjestelmien varautumiseen. Kannanotoissa epäillään resurssien olevan riittämättömiä kaikkien tavoitteiden saavuttamiselle. Lausuntojen perusteella oleelliseksi toimiksi katsottaisiin toimenpiteiden määrittely, resursointi ja seuranta selkeiden vastuutahojen toimesta.

Toimialat

Lausunnoissa toivotaan elinkeinoelämän roolin täsmentämistä huoltovarmuustyössä. Mikroyritykset tulisi lausujien mukaan huomioida kehittämistyössä. Huoltovarmuuden toimialakohtaisiin tavoitteisiin ja kehittämiskohteisiin toivotaan lisättäväksi pelastustoimi.

Lausunnoissa esitetään riittävän osaamispääoman säilyttämisen ja turvaamiseen kriittisissä huoltovarmuustoiminnoissa huomioimista erillisenä kappaleena. Huoltovarmuuskeskukseen ehdotetaan perustettavaksi sisäisen turvallisuuden sektori ja pooli. Kotimaisen puhtaan, nopeasti kasvavan ja hajautetun sähköntuotannon varaan rakentuvan vetytalouden huomioimista tavoitepäätöksessä toivotaan. Lausuntojen mukaan kaavoitus tulisi paremmin tunnistaa osana huoltovarmuutta. Ilmastonmuutokseen sopeutumiselle toivotaan erillisen strategian laatimista. Luontohaittojen osalta toivotaan, että hankintaketjujen globaalia kohdentumista ja huoltovarmuusriskejä tarkasteltaisiin. Kulttuuriperinnön merkityksen tunnistamista yhteiskunnalle toivottiin osassa lausuntoja.

Alueellisessa varautumisessa toivotaan maaseudun ja raja- ja haja-asutusalueiden parempaa huomioimista tavoitepäätöksessä. Lausunnonantajien mukaan eri alueiden huoltovarmuudellisessa varautumisessa korostuu erityisesti poikkihallinnollinen ja eri toimijoiden keskinäinen yhteistyö.

Kansalaisten valmiuksia kriisiajan omaehtoiseen varautumiseen ja omavaraistalouteen korostetaan useissa lausunnoissa. Lisäksi kannanotoissa huomautetaan, että sotilas- ja siviilipuolustus ovat yhdessä kokonaisturvallisuutta tukevia eikä niitä tulisi keinotekoisesti jakaa vastinpareiksi, kuten päätösluonnoksessa on tehty.

LIITTEET

Liite 1, lausuntopyyntö
Liite 2, lausunnonantajat

Lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö

07.12.2023

VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut poikkihallinnollisessa yhteistyössä valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäätöksen uudistamista. Voimassa oleva päätös huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) on vuodelta 2018.

Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa vakavissa häiriöissä. Kansallisen huoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat sisä- ja kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen ja muu tuotannollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous.

Huoltovarmuuden turvaaminen tukeutuu toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin ml. liikenneväylät sekä näiden jatkuvuuteen. Huoltovarmuuskriiseihin varautuminen on aina kansallisella vastuulla, mitä kansainvälinen varautuminen täydentää.

Tausta

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan on epävakauttanut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Venäjän hyökkäyssodan luoma jännite sekä suurvaltakilpailun kasvu länsimaiden ja Kiinan välillä haastavat nykyisen globaaleihin toimitusketjuihin perustuvan huoltovarmuuden. Suomen ja Viron välisen kaasuputken ja tietoliikennekaapelin vaurioituminen korostaa myös vedenalaisen kriittisen infrastruktuurin haavoittuvuutta. Muuttunut toimintaympäristö vaatii asettamaan etusijalle ja kehittämään etenkin kriittisen infrastruktuurin ja palveluiden suojaamista, kyberturvallisuutta, kriittisimpien hyödykkeiden saatavuutta sekä vastaamista nopeasti muuttuviin hybriduhkiin.

Muuttuneen turvallisuusympäristön uudet ja vahvistuneet uhat edellyttävät, että

huoltovarmuuden turvaamisen ja varautumisen tasoa vahvistetaan. Siviiliyhteiskunnan varautuminen on huomioitava sotilaallisen varautumisen mahdollistajana ja vastinparina: kokonaisturvallisuus toimii vain, jos huoltovarmuustoiminnan tavoite yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden turvaamisesta poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa häiriötilanteissa täyttyy.

Päätös on valmisteltu laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Myös sidosryhmiä on kuultu työpajatyöskentelyssä. Valtioneuvoston nimittämä Huoltovarmuusneuvosto on osallistunut päätöksen valmisteluun tuomalla esille huoltovarmuusorganisaation sektori- ja pooliorganisaation yksityisen ja kolmannen sektorin näkemyksiä.

Tavoitteet

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden taso ja laajuus vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Riittävän huoltovarmuuden tason turvaaminen on välttämätöntä, jotta väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri voidaan turvata myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan nykyistä laajempaa yhteistyötä Ruotsin sekä muiden Pohjoismaiden ja Itämeren alueen maiden sekä EU:n ja Naton kanssa. On tunnistettava sellainen kansainvälinen yhteistyö, joka suoraan tai välillisesti edistää huoltovarmuutta.

Päätös ohjaa ja antaa suuntaviivoja valtion keskus- ja aluehallinnon sekä kuntien viranomaisille ja muille sellaisille toimijoille, jotka vastaavat oman hallinnonalansa huoltovarmuudesta, sen johtamisesta ja kehittämisestä.

Päätöksen toimeenpanoa varten laaditaan erillinen suunnitelma, jossa määritellään eri viranomaisten vastuut ja toimenpiteiden tarkempi aikataulutus.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausunnot valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäätöksen luonnokseen, joka on liitteenä suomen- ja ruotsinkielisenä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla Lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön viimeistään 25.1.2024. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Myös jakelulistan ulkopuoliset tahot voivat halutessaan antaa lausuntonsa.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua Lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät Lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet -> Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja julkaistaan Lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunnot tulee antaa viimeistään **torstaina 25.1.2024**.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antavat

neuvotteleva virkamies Henri Backman, työ- ja elinkeinoministeriö, sähköposti:
henri.backman(at)gov.fi
(poissa 21.12.2023-7.1.2024)

teollisuusneuvos Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö, sähköposti:
eeva.vahtera(a)gov.fi
(poissa 22.12.2023-1.1.2024)

Linkit

<https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM080:00/2022> - Linkki hankkeen projektisivulle

<https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM080:00/2022> - Länk till projektsidan

Liitteet:

[Huoltovarmuuden tavoitepäättösluonnos_07122023.pdf](#) - Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäättökseksi

[Utkast_Statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen_07122023.pdf](#) - Utkast till statsrådets målbeslut för försörjningsberedskapen

Jakelu:

Akava
Digita Oy
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Elintarviketeollisuusliitto ry
Energiateollisuus ry
Energiavirasto
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon hyvinvointialue

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus - The European Centre
of Excellence for Countering Hybrid Threats
FIMEA
Finanssiala ry
Finanssivalvonta
Finavia Oyj
Fingrid Oyj
Huoltovarmuuskeskus
HUS - Helsingin ja uudenmaan hyvinvointialue
Hämeen ELY-keskus
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Kaakkois-Suomi ELY-keskus
Kainuun ELY-keskus
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Kaupan liitto
Kemianteollisuus ry
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen ELY-keskus
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Uusimaan hyvinvointialue
Keskuskauppakamari
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Kosmetiikka- ja hygienianteollisuus ry
Kumiteollisuus ry
Kuntaliitto
Kymenlaakson hyvinvointialue
Lapin aluehallintovirasto
Lapin ELY-keskus
Liikenne- ja viestintäministeriö
Linja-autoliitto ry
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Luonnonvarakeskus Luke
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Lääke- ja terveyshuolto ry
Lääketeollisuus ry
Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
Marttaliitto
Medialiitto
Meriteollisuus ry
Metsäteollisuus ry
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Palta ry
Pirkanmaan ELY-keskus
Pohjanmaan ELY-keskus
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon ELY-keskus
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Poliisihallitus
Puolustusministeriö
Puolustusvoimat
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Päivittäistavarakauppa ry
Rahoitusvakausvirasto
Rajavartiolaitos
Rakennusteollisuus RT ry
Ruokavirasto
Sailab - MedTech Finland ry
SAK
Satakunnan ELY-keskus
Satakunnan hyvinvointialue
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
SPEK
SPR
SPR
SPR/ veripalvelu
STTK
Suojelupoliisi
Suomen Huolinta- ja logistiikkaliitto ry
Suomen Kiertovoima ry – KIVO
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
Suomen Pakkausyhdistys ry
Suomen Pankki
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö - SPEK
Suomen Satamaliitto ry
Suomen Sähkö- ja Teleurakoitsijaliitto STUL ry
Suomen Taksiliitto ry
Suomen Tekstiili ja Muoti ry
Suomen Varustamot ry
Suomen Vesilaitosyhdistys ry
Suomen Yrittäjät
Säteilyturvakeskus
Teknisen kaupan liitto ry
Teknologiateollisuus ry
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Traficom Kyberturvallisuuskeskus
Turvallisuuskomitean sihteeristö
Työeläkevakuuttajat TELA ry
Ulkoministeriö
Uudenmaan ELY-keskus
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö
VALVIRA

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen ELY-keskus
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Väriteollisuusyhdistys ry
Väylävirasto
Yhteinen Toimialaliitto ry
Yleisradio
Ympäristöministeriö
Ålands landskapsregering

Lausunto

Valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäättösluonnoksessa on yhteensä kuusi päälukua. Kaikissa annettavissa lausunnoissa pyydetään tarvittaessa kirjaamaan kuhunkin lausuttavaan kohtaan tiivis yleinen lausunto ja yksityiskohtaisesti tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat. Lukujen 2-4 osalta pyydetään lisäksi viittaamaan siihen alalukuun, johon lausunto liittyy (esimerkiksi 4.1 Energiahuolto).

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Muut tavoitepäättöstä koskevat yleiset kommentit

Ruth Kimmo
Työ- ja elinkeinoministeriö

Backman Henri
Työ- ja elinkeinoministeriö

LIITE 2

Lausunnonantajat

1. Akava ry
2. Bioenergia ry
3. Caruna Oy
4. Digita Oy
5. Elenia Verkko Oyj
6. Elinkeinoelämän keskusliitto EK
7. Elintarviketeollisuusliitto ry
8. Energiateollisuus ry
9. EPV Energia Oy
10. Etelä-Karjalan pelastuslaitos - Etelä-Karjalan hyvinvointialue
11. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
12. Etelä-Savon hyvinvointialue
13. Etelä-Savon maakuntaliitto
14. Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
15. Finanssiala ry
16. Finanssivalvonta
17. Finavia Corporation
18. Fingrid Oyj
19. Finnair Oyj
20. Gasgrid Finland Oy
21. Helen Oy
22. Huoltovarmuuskeskus
23. Hyvinvointiala HALI
24. Inarin kunta
25. Kainuun hyvinvointialue
26. Kalatalouden Keskusliitto -
27. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
28. Kansallisarkisto
29. Kaupan liitto ry
30. Kela
31. Kemianteollisuus ry
32. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite
33. Kierrätysteollisuus ry
34. Kilpailu- ja kuluttajavirasto
35. Kittilän kunta
36. Koneyrittäjät ry
37. Kouvolan kaupunki
38. Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry -
39. Kvarken Ports Ltd
40. Kymenlaakson liitto
41. Lapin liitto
42. Liikenne- ja viestintäministeriö LVM
43. Linja-autoliitto ry
44. Luonnonvarakeskus
45. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
46. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
47. Lääketeollisuus ry
48. Lääkäripalveluyritykset ry
49. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus

50. Maa- ja metsätalousministeriö MMM
51. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y
52. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
53. Medialiitto ry
54. Merimieseläkekassa
55. Meriteollisuus ry
56. Metsäteollisuus ry
57. Mikro- ja yksinyrittäjät ry
58. Muoviteollisuus ry
59. Naisten Valmiusliitto ry
60. Neste Oyj
61. Nuohousalan Keskusliitto ry
62. Oikeusministeriö
63. Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM
64. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto
65. Pirkanmaan hyvinvointialue
66. Pirkanmaan liitto
67. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
68. Pohjois-Pohjanmaan ELY - ELY-keskusten yhteinen lausunto
69. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
70. Pohjois-Savon hyvinvointialue
71. Pohjois-Savon hyvinvointialue
72. Pohjois-Savon liitto
73. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
74. Poliisihallitus
75. Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry - Teknologiateollisuus ry:n, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry:n ja Kyberala ry:n yhteinen lausunto
76. Puolustusministeriö PLM
77. Puolustusministeriö - Turvallisuuskomitean sihteeristö
78. Päijät-Hämeen hyvinvointialue
79. Päivittäistavarakauppa ry
80. Pääesikunta
81. Rahoitusvakausvirasto
82. Rakennusteollisuus RT ry
83. Ruokavirasto
84. SAK ry
85. Sisäministeriö SM
86. Sosiaali- ja terveysministeriö STM
87. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
88. STTK ry.
89. Suojelupoliisi
90. Suomen Ampumaurheiluliitto
91. Suomen Biokierro ja Biokaasu ry
92. Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry
93. Suomen Journalistiliitto
94. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
95. Suomen Kuntaliitto ry
96. Suomen luonnonsuojeluliitto ry
97. Suomen Luontopaneeli
98. Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry
99. Suomen Metsästäjäliitto
100. Suomen Omakotiliitto ry
101. Suomen Pankki
102. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
103. Suomen Punainen Risti
104. Suomen Punainen Risti, Veripalvelu

105. Suomen Reserviupseeriliitto ry
106. Suomen Satamat ry
107. Suomen Tekstiili & Muoti ry
108. Suomen Varustamot ry
109. Suomen Vesilaitosyhdistys ry
110. Suomen Vetyklusteri
111. Svenska Finlands folkting
112. Tekstiilihuoltoliitto ry
113. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL
114. Traficom
115. Tulisija- ja savupiippuyhdistys TSY ry
116. Työeläkevakuuttajat TELA ry
117. Ulkoministeriö
118. Uudenmaan liitto
119. Ympäristöministeriö YM
120. Vaasan Sähkö Oy
121. Vaasanseudun kehitys Oy VASEK
122. Valtioneuvoston kanslia VNK
123. Valtiovarainministeriö
124. Vantaan kaupunki
125. Varsinais-Suomen liitto
126. VR Group
127. Väylävirasto
128. Yleisradio Oy
129. Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto
130. Ålands landskapsregering – Ahvenanmaan maakuntahallitus